

Executive Summary

Monitoring Onderwijs en Jongeren
Samenwerkingsprogramma (OJSP)

&XUDR

scan 3: schooljaar 2009/2010

*Quality Support for
Sustainable Development*

Opdrachtgever: Begeleidingscommissie OJSP
Opdrachtnemer: Quality Development
Datum indiening: november 2010

1. INLEIDING

In dit rapport worden de resultaten weergegeven van de monitoring over schooljaar 2009/2010 van het Onderwijs en Jongeren Samenwerkingsprogramma 2008-2012 (OJSP). Het betreft de zogenaamde derde van in totaal vijf¹ geplande scans die zullen worden uitgevoerd tussen januari 2010 en december 2012. De derde scan is uitgevoerd tijdens de maanden augustus tot en met oktober 2010.

Achtergrond OJSP

De hoofddoelstelling van het OJSP is de jeugd zodanig toe te rusten dat deze na voltooiing van haar schoolloopbaan in staat is deel te nemen aan de arbeidsmarkt en volwaardig kan participeren in een voortdurend veranderende samenleving, op lokaal niveau, maar ook op regionaal en mondiaal niveau. Er is een aantal doelstellingen en speerpunten benoemd in het programma.

De operationele doelstellingen zijn:

1. Terugdringen schooluitval
2. Terugdringen aantal zittenblijvers
3. Vergroten aantal leerlingen dat een diploma haalt
4. Vergroten aantal leerlingen dat na school een baan vindt
5. Vergroten maatschappelijke participatie en arbeidsparticipatie sociaal vormingsplichtigen
6. Terugdringen jeugdwerkloosheid

De prioritaire speerpunten van het programma zijn:

1. Ouderparticipatie
2. Handhaving leerplicht
3. Inrichting zorgstructuur
4. Vermindering aantal drop-outs
5. Opzetten / verbeteren leerlingvolgsysteem
6. Verbetering niveau Nederlands als doeltaal
7. Verbetering aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt
8. Verdere implementatie SVP en verbetering aansluiting SVP en (regulier) onderwijs

In relatie tot deze doelstellingen en speerpunten zijn er indicatoren en streefwaarden vastgelegd. Voorafgaand aan de uitvoering van de derde scan heeft er een evaluatie van de indicatoren en streefwaarden plaatsgevonden. Dit heeft geresulteerd in de aanpassing van een aantal indicatoren en de toevoeging van een aantal informatievragen. Hierdoor sluiten de resultaten van de derde scan niet op alle punten aan op de resultaten van de eerste en tweede scans. Tevens zijn de streefwaarden dusdanig bijgesteld dat deze binnen de looptijd van het OJSP haalbaar zouden moeten zijn.

De monitoring van het OJSP heeft betrekking op het Funderend Onderwijs (FO), het Voorbereidend Secundair Beroepsonderwijs (VSBO), het Secundair Beroepsonderwijs (SBO) en de Sociale Vormingsplicht (SVP). Ten opzichte van de voorgaande scans, zijn het aantal deelnemende SBO scholen afgenomen. In tegenstelling tot de voorgaande scans hebben FEFFIK en SIFMA niet aan de 3^e scan deelgenomen. Dit omdat er vanuit OJSP niet of nauwelijks in deze scholen wordt

Informatiebronnen

Voor de uitvoering van de scans wordt voornamelijk gebruik gemaakt van bestaande gegevens in de centrale administratie en management van het onderwijsveld. Centraal geregistreerde data zijn ontvangen van:

- ◆ Landelijke onderwijsinspectie en onderwijsinspecteurs;

¹ In augustus 2010 is door de BGC besloten dat er in plaats van 2 keer per jaar (1x een volledige scan van Doelstellingen en Speerpunten en 1x alleen van de Speerpunten), de scan van alleen de Speerpunten zou komen te vervallen. Hierdoor is het totaal aantal scans teruggebracht van 7 naar 5.

- ◆ Expertisecentrum Toetsen en Examens (ETE);
- ◆ ~~ALMRSIS VOMQGL QHDDN~~ AE, de Eilandelijke Onderwijs Dienst);
- ◆ Dienst Cultuur en Educatie (DCE);
- ◆ SVP project bureau;

Informatie welke niet door bovenstaande instanties wordt geregistreerd is opgevraagd via de schoolbesturen. De schoolbesturen blijken echter niet te beschikken over deze informatie en zijn afhankelijk van de schoolleiding van de aangesloten scholen voor de informatievoorziening. Ten slotte is het Kenniscentrum voor Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (KBB) gevraagd informatie aan te leveren met betrekking tot de aansluiting ~~RCHZIM DEHGPNNSHLSXQW~~

2. RESULTATEN

De verschillende instanties werden geacht om data aan te leveren gerelateerd aan verschillende doelstellingen en speerpunten. In een aantal gevallen waren instanties niet in staat om alle gevraagde informatie aan te leveren. Voor een aantal doelstellingen en speerpunten is de informatie dekkingsgraad gering waardoor de statistische representativiteit van de resultaten en daarmee samenhangende conclusies twijfelachtig is. Hieronder zijn de doelstellingen en speerpunten vermeld waarvan de informatiedekkingsgraad lager was dan 75%:

- Doelstelling 1 (schooluitval):
informatiedekkingsgraad lager dan 55%. Bovendien was de ontvangen informatie niet volledig en niet betrouwbaar waardoor geen resultaten voor de schooluitval bekend zijn. Resultaten voor de SVP zijn wel beschikbaar.
- Doelstelling 3 (examenresultaten):
Informatiedekkingsgraad voor het SBO is 72%.
- Doelstelling 4 (maatschappelijke betrokkenheid VSBO en SBO geslaagden):
Informatiedekkingsgraad van het SBO is 56%.
- Speerpunt 2 (verzuim):
Informatiedekkingsgraad voor het VSBO is 56% en voor het SBO is dit 35%.
- Speerpunt 5 (examenuitslag NL):
Informatiedekkingsgraad voor het SBO is 60%.

In bijlage 1 zijn alle resultaten van de huidige en vorige scans weergegeven ten opzichte van de streefwaarden voor 2011 en 2012. In algemene termen kan worden geconcludeerd dat de scan een positieve trend aangeeft ten opzichte van de vorige scans. Desondanks zijn er een aantal punten waarop wel vorderingen zijn gemaakt, maar nog niet voldoende om de streefwaarden zonder extra inspanning te kunnen halen. Deze zijn:

- Doelstelling 1: De uitval binnen de SVP is aanzienlijk gedaald (van 59% naar 44%), maar ligt nog steeds ver boven de streefwaarde voor 2011 (20%).
- Doelstelling 3: Het slagingspercentage voor het VSBO is toegenomen met 4% (van 69% naar 73%), maar de VSBO examenklassen dienen tijdens schooljaar 2010/2011 de nodige aandacht te krijgen om de streefwaarde voor 2011 (80%) te kunnen halen.
- Speerpunt 6: Er is een duidelijk positieve trend te signaleren in relatie tot het percentage scholen met een geautomatiseerd LVS. De resultaten voor FO en VSBO zijn echter nog behoorlijk lager (15% en 43% respectievelijk) dan de streefwaarden voor 2011 (90%).

Op de volgende indicatoren worden nog te weinig vorderingen gemaakt:

- Doelstelling 2: In het FO is meer dan 50% van de leerlingen ouder dan 12 jaar en 9 maanden (de nominale studietijd) bij het afronden van het FO. Dit zou in 2011 10% moeten zijn.
- Doelstelling 2: Het aandeel leerlingen dat de SBO studie binnen een bepaalde leeftijd afrondt (nominale studietijd) is 49% en ligt nog ruim onder de streefwaarde voor 2011 (60%).
- Doelstelling 3: Het slagingspercentage van het SBO ligt nog ver onder de streefwaarde.
- Doelstelling 4: De doorstroom van SBO naar de arbeidsmarkt is 26% en nog ver beneden de streefwaarde (46%). Dit wordt vooral veroorzaakt door het hoge percentage leerlingen (43%) die de SBO studie niet afronden.
- Speerpunt 1: Het aantal oudercommissies blijft ver achter bij de streefwaarde voor 2011: in juni 2010 had 70% van de FO scholen een oudercommissie terwijl de streefwaarde voor 2011 95% is. Hetzelfde geldt voor de aanwezigheid van ouders bij ouderavonden: gemiddeld was 68% van de ouders aanwezig tijdens ouderavonden terwijl de streefwaarde voor 2011 78% is.
- Speerpunt 2: Het percentage verzuim binnen de SVP lijkt zeer hoog te zijn: 60% verzuim en 57% langdurig verzuim. De streefwaarden zijn respectievelijk 18% en 15%. De resultaten zijn indicatief, maar schetsen voorsnog een verontrustend beeld.

- Speerpunt 2: Met betrekking tot schorsingen binnen het onderwijs is vooral het percentage geschorste leerlingen binnen het VSBO verontrustend, namelijk 10%. Dit percentage ligt ver boven de streefwaarde voor 2011 (1%).
- Speerpunt 3: Het aantal FO scholen met een zorgstructuur ligt nog ruim onder de streefwaarde voor 2011: namelijk 70% tegenover een streefwaarde van 85%.
- Speerpunt 3: Ten aanzien van het aantal zorguren per 300 leerlingen blijven de resultaten voor alle sectoren nog ver achter bij de streefwaarden voor 2011:
 - o FO: 11 uur per 300 leerlingen tegenover een streefwaarde van 33 uur per 300 leerlingen;
 - o VSBO: 64 uur per 300 leerlingen tegenover een streefwaarde van 100 uur per 300 leerlingen;
 - o SBO: 51 uur per 300 leerlingen tegenover een streefwaarde van 100 uur per 300 leerlingen;

Bij bovenvermelde resultaten dient de kanttekening geplaatst te worden dat er vraagtekens bestaan over de betrouwbaarheid van de ontvangen gegevens.

- Speerpunt 5: Het aantal VSBO en SBO scholen met een taalbeleid ligt ver beneden de streefwaarde. In het VSBO heeft 29% van de scholen een taalbeleid en is de streefwaarde voor 2011 dat 90% van de scholen een taalbeleid heeft. In het SBO heeft 50% van de scholen een taalbeleid en is de streefwaarde gelijk aan het VSBO.
- Speerpunt 5: Voor het FO liggen de resultaten van de EFO toets voor Nederlands ver onder de streefwaarde van 2011: 41% van de FO leerlingen scoorden positief voor Nederlands op de EFO toets terwijl de streefwaarde voor 2011 90% is.

3. CONCLUSIE

Een brede, algemene conclusie van deze scan is dat zij aan de verwachtingen heeft voldaan in de zin van het zichtbaar maken van de voortgang van het OJSP ten aanzien van de operationele doelstellingen en speerpunten. Dit in tegenstelling tot de vorige scans. Met name de informatievoorziening vanuit de schoolbesturen was zeer positief. De informatievoorziening vanuit de Inspectie van Onderwijs en vanuit de Sociale Vormingsplicht is echter matig. Het datamanagement binnen deze instanties is zwak georganiseerd waardoor gegevens moeizaam verkregen werden en niet altijd betrouwbaar bleken te zijn.

Informatieverstrekking

Zoals in voorgaande paragraaf reeds verwoord heeft de informatievoorziening zich ten opzichte van de voorgaande scans zeer positief ontwikkeld:

- De schoolbesturen hebben tijdig de gevraagde informatie, voor zover aanwezig, aangeleverd;
- SAE heeft vanuit haar geautomatiseerde systeem exacte data aangereikt in relatie tot leerlingaantallen en leeftijden van leerlingen;
- ETE heeft tijdig de Ex-5 formulieren ter beschikking gesteld en een analyse gegeven van de resultaten van de Eindtoets Funderend Onderwijs (EFO);

In het algemeen kan geconcludeerd worden dat de bereidheid om gegevens aan te leveren sterk is toegenomen. Toch heeft er sinds de vorige scans geen verbetering plaatsgevonden in het centraal management van onderwijsgegevens: ondanks de bereidheid van de Inspectie van Onderwijs om mee te werken aan de monitoring van het OJSP, is de Inspectie wederom niet in staat gebleken om de gevraagde gegevens binnen de gestelde termijn aan te leveren.

De SVP administratie is nog niet geheel op orde. Gegevens over instroom en uitstroom zijn niet tijdig en gestructureerd voorhanden. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat het Project Bureau geen toegang had tot het Jongerenregister. Op dit moment wordt dan ook gewerkt aan een nieuw data management systeem en de verwachting is dat de volgende scan hiervan gebruik kan maken.

Informatieverwerking

Aangezien de indicatoren en de benodigde informatie vooraf concreet besproken zijn met de betrokken partijen, was de kwaliteit van de ontvangen gegevens beter dan bij de vorige scans. Desondanks is er veel energie gestoken in de controle van de consistentie van de ontvangen gegevens, de verheldering van ontvangen data en de aanvulling van ontvangen gegevens. Bovendien is het aantal datasheet dat verwerkt dient te worden veel hoger dan bij het ontwerp van het monitoringinstrument was voorzien. In het monitoringinstrument is er vanuit gegaan dat de schoolbesturen gegevens van hun scholen gezamenlijk zouden kunnen aanleveren. De schoolbesturen blijken echter niet zelf te beschikken over deze gegevens en zijn afhankelijk van de individuele scholen. De gegevens zijn dan ook per school aangeleverd hetgeen meer bewerking vereist voor de Monitor: in plaats van 1 datasheet per schoolbestuur (totaal 8) is 1 datasheet per school (in totaal 70) ontvangen.

Daarnaast zijn vooral de verwerking van gegevens van de SVP en van de Inspectie moeizaam gebleken. De uitvoerende instanties van de SVP en de Inspectie diende te worden geanalyseerd diende te worden. In relatie tot de Inspectie diende de betrouwbaarheid en volledigheid van de ontvangen informatie nauwkeurig te worden gecontroleerd.

4. AANBEVELINGEN

De speerpunten liggen in de directe invloedssfeer van schoolinstellingen en/of de Begeleidingscommissie van het OJSP. De doelstellingen liggen niet in de directe invloedssfeer. Wel zijn de meeste speerpunten van invloed op de doelstellingen en het bereiken van de streefwaarden voor de speerpunten zal een positief effect hebben op een aantal doelstellingen. Het is dan ook van belang om een actieplan op te stellen in relatie tot het bereiken van de doelstellingen met inzet van de speerpunten. Voor een dussdanig actieplan is het van belang dat de juiste informatie aanwezig is. Dit monitoringrapport biedt veel kwantitatieve informatie, maar meer onderzoek is nodig naar de oorzaken van bepaalde gekwantificeerde ontwikkelingen.

Resultaten ten opzichte van streefwaarden

Zoals reeds verwoord bij de resultaten vertonen de resultaten in het algemeen een positieve trend. Hieronder volgt een opsomming van aanbevelingen per doelstelling of speerpunt:

- Doelstelling 1: Voor de SVP dient de definitie van de leeractiviteit te worden herzien. Het is van belang dat de leeractiviteit wordt gedefinieerd als het proces van het verwerven van kennis, vaardigheden en houding. Het is van belang dat de leeractiviteit wordt gedefinieerd als het proces van het verwerven van kennis, vaardigheden en houding.
- Doelstelling 2: Er dient onderzoek plaats te vinden naar de oorzaken van studievertraging, met name in het FO.
- Doelstelling 3: Een diepere analyse van de oorzaken van het lage slagingspercentage in het SBO is nodig om een stappenplan te kunnen ontwikkelen om dit percentage te verhogen. Acties zijn vooral nodig voor SBO niveaus 1, 2 en 3.
- Doelstelling 4: Om inzicht te krijgen in de haalbaarheid van de streefwaarden voor 2011 verdient het aanbeveling te onderzoeken waarom de leeractiviteit niet wordt bereikt. Vervolgens dient er in het onderwijsbeleid te worden gewerkt aan het verbeteren van de leeractiviteit. Het is van belang dat de leeractiviteit wordt gedefinieerd als het proces van het verwerven van kennis, vaardigheden en houding.
- Speerpunt 1: Schoolbesturen dienen tijdens schooljaar 2010/2011 veel energie te investeren in het opzetten van oudercommissies en het versterken van bestaande oudercommissies.
- Speerpunt 1: Het is noodzakelijk om de aanwezigheid van ouders bij ouderavonden te benadrukken aangezien ouderavonden een belangrijke rol vervullen in de informatieverstrekking over ontwikkelingen bij leerlingen en het schoolbeleid.
- Speerpunt 2: Binnen de SVP dient er een effectieve administratie bijgehouden te worden voor het verzuim en het verzuim dient regelmatig gemonitord te worden om acties te kunnen ondernemen om het verzuim te verlagen.
- Speerpunt 2: Er is onderzoek nodig naar de oorzaken van het hoge percentage schorsingen binnen het VSBO en naar de wijze waarop het aantal schorsingen kan worden verminderd.
- Speerpunt 3: Er dient onderzocht te worden waarom de ontvangen resultaten van de verschillende scholen afwijken van de ontvangen resultaten van de schoolbesturen. Vervolgens dient er de aankomende twee jaren gewerkt te worden op de inzet van het aantal zorgmedewerkers. Dit in combinatie met een adequate zorgstructuur die vervolgens een positieve invloed zal hebben op een aantal andere speerpunten en doelstellingen, zoals schooluitval, studievertraging, slagingspercentage, verzuim en schorsingen.
- Speerpunt 5: Vooral binnen het VSBO en SBO dient er veel aandacht besteed te worden aan het opstellen van een adequaat taalbeleid.
- Speerpunt 5: Ondanks dat ruim 80% van de FO scholen een taalbeleid heeft en dat de FO scholen redelijk positief zijn over de uitvoering van het taalbeleid, dient er nader onderzoek plaats te vinden over de effectiviteit van het gevoerde taalbeleid ten opzichte van de resultaten voor Nederlands. De resultaten van de EFO toets voor Nederlands liggen namelijk ver onder de streefwaarde van 2011.
- Speerpunt 6: De aankomende jaren dient er gewerkt te worden aan het verbeteren van de leeractiviteit op de verschillende scholen.

- Speerpunt 7: Tijdens schooljaar 2009/2010 di VSBO en SBO scholen over de aansluiting van de curricula.
- Speerpunt 8: De doelgroep van de SVP dient in kaart te worden gebracht en de jaarlijkse instroom in de SVP dient afgestemd te worden op de grootte van deze doelgroep.
- Speerpunt 8: Er dienen opnieuw (of nieuwe) afspraken gemaakt te worden over het proces van aanmelding bij de SVP. Op dit moment wordt het proces zoals dit beschreven is in de Landverordening niet nageleefd en de vraag rijst dan ook of de Landsverordening alsnog ingevoerd dient te worden of dat met de huidige kennis en ervaring andere processen realistischer zijn.

Onderwijs Management Informatie Systeem (OMIS)

Naast bovengenoemde aanbevelingen, blijft de aanbeveling op het punt van een Onderwijs Management Informatie Systeem (OMIS), welk reeds in de vorige scans is vermeld, relevant aangezien op dit punt geen of nauwelijks concrete vorderingen zijn gemaakt (zie ook resultaten speerpunt 6). Op lange termijn is het dan ook noodzakelijk te investeren in het opzetten van een centraal Onderwijs Management Informatie Systeem (OMIS) met een leerlingregistratiesysteem teneinde de onderwijssector in staat te stellen om:

- o op eenvoudige wijze en binnen een kort tijdsbestek gewenste informatie aan daartoe bevoegde derden te leveren
- o eenduidige en betrouwbare informatie te geven
- o zelfstandig te monitoren.

Voor de SVP geldt dat er op zeer korte termijn een ordentelijke administratie gevoerd dient te worden waar resultaten op het gebied van instroom, uitstroom, uitval en verzuim eenvoudig te achterhalen zijn.